

**ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ**

пл. Народна, 4, м. Ужгород, 88000, тел.: (0312) 63-02-67; факс 61-30-93,
e-mail: depon@carpathia.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 44216778

від _____ № _____ На № _____ від _____

РЕЦЕНЗІЯ

*на освітньо-наукову програму «Освітні, педагогічні науки»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
(редакція зі змінами від 28 серпня 2025 року)*

Освітньо-наукова програма «Освітні, педагогічні науки» за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, редакція 2024 року зі змінами, розроблена в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова під керівництвом гаранта, доктора педагогічних наук, професора Олени Валеріївни Матвієнко, спрямована на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів, здатних досліджувати актуальні проблеми освіти та обґрунтовувати шляхи їх розв'язання. Суспільна значущість такої підготовки визначається потребою освітньої сфери у фахівців, які поєднують глибоке розуміння педагогічних процесів, методологічну культуру та готовність відповідально застосовувати результати досліджень у професійній діяльності.

З позицій взаємодії науки, освітньої практики та управління освітою позитивно оцінюється сформульована в програмі мета. Вона поєднує продукування нового знання, здійснення самостійних оригінальних досліджень і підготовку до викладання у закладах вищої освіти. Орієнтація на соціальну відповідальність, сталий розвиток, виклики воєнного стану та відновлення України надає дослідницькій підготовці чітко визначеного суспільного спрямування. Важливо, що прикладне значення педагогічних рішень розглядається у зв'язку з їх науковим обґрунтуванням та критичним оцінюванням результативності.

Зміст програми охоплює загальну педагогіку, історію педагогіки, теорію і методику професійної освіти, проблеми виховання особистості, проєктування освітнього процесу у вищій школі та застосування інформаційних технологій у науці. Така предметна широта створює передумови для дослідження освітніх проблем на різних рівнях — від

педагогічної взаємодії до функціонування освітніх систем. Водночас визначення методів дослідження, засобів опрацювання даних і вимог до обґрунтованості висновків спрямовує здобувачів на доказовий характер наукового пошуку.

Освітня складова обсягом 52 кредити ЄКТС містить 39 кредитів обов'язкових і 13 кредитів вибіркових компонентів. Частка вибіркової підготовки становить 25 %, що передбачає можливість поглиблення знань відповідно до індивідуальної тематики дослідження. Поєднання загальнонаукових дисциплін зі спеціальною педагогічною підготовкою є доцільним для формування здатності аналізувати освітню практику, виявляти суперечності та переводити практичні труднощі у площину коректно сформульованих наукових проблем.

Особливої уваги заслуговують компетентності та результати навчання, пов'язані з проєктною діяльністю і забезпеченням якості освіти. ФК 7 та ПРН 11 передбачають розроблення освітніх і наукових проєктів, визначення їх цілей, ресурсів, ризиків і критеріїв результативності, обґрунтування рішень щодо вдосконалення освітніх програм на основі моніторингу якості та потреб заінтересованих сторін. Ці положення мають практичну цінність для підготовки фахівця, здатного долучатися до експертної, науково-методичної та організаційної діяльності у сфері освіти.

Важливою перевагою є виокремлення ПРН 12, присвяченого дослідженню впливу кризових чинників на освіту, забезпеченню її безпеки, доступності та безперервності, подоланню освітніх втрат і відновленню. Така спрямованість дає можливість пов'язувати дисертаційні дослідження з реальними потребами закладів освіти та їх учасників. При цьому передбачене врахування міжнародного досвіду має спиратися на його критичне осмислення й оцінювання можливостей застосування в конкретних умовах, що відповідає дослідницькому характеру програми.

Позитивно оцінюється посилення науково-педагогічної підготовки шляхом введення компонента ЗН 05 «Теорія і методика проєктування освітнього процесу у вищій школі» обсягом 3 кредити ЄКТС і збільшення обсягу практики до 6 кредитів. Їх поєднання створює основу для опанування проєктування, викладання, оцінювання та аналізу результативності навчальних занять. Підготовка дослідника до передачі наукового знання іншим, організації самостійної роботи та підтримки професійного розвитку здобувачів є важливою передумовою кадрового забезпечення вищої освіти.

Наукова складова програми передбачає індивідуальне планування дослідницької роботи, підготовку дисертації та оприлюднення її результатів. Заслуговують на підтримку вимоги обґрунтовувати достовірність висновків, визначати обмеження дослідження й оцінювати його теоретичне та практичне значення. Для освітньої практики це важливо, оскільки впровадження інновацій потребує розуміння умов, за яких отримані результати можуть бути використані, та меж їх перенесення в інші педагогічні ситуації.

Програма також містить ціннісні орієнтири, необхідні для відповідальної професійної діяльності: академічну доброчесність, повагу до прав людини, різноманітності та рівних можливостей, педагогічне партнерство й

інклюзивність. Їх поєднання з вимогами до дослідницької етики та захисту даних сприяє формуванню культури прийняття педагогічних рішень з урахуванням інтересів учасників освітнього процесу. Передбачена рефлексія власної діяльності доповнює ці орієнтири готовністю оцінювати якість роботи та вдосконалювати професійні дії.

Як напрям подальшого розвитку програми доцільно рекомендувати систематичне залучення представників закладів освіти, наукових установ та органів управління освітою до обговорення прикладних результатів досліджень аспірантів. Продуктивними формами можуть бути експертні семінари, консультації щодо актуальності дослідницьких завдань та обговорення умов апробації розроблених педагогічних рішень. Таке партнерство варто спрямовувати на уточнення практичного запиту зі збереженням наукової самостійності здобувача.

Рекомендується також конкретизувати в дослідницьких і проєктних завданнях вимоги до представлення практичного результату: окреслення проблеми, характеристику адресатів, опис умов застосування, потрібних ресурсів, можливих ризиків і способів оцінювання ефекту. Корисним доповненням може стати підготовка аспірантами стислих аналітичних матеріалів або методичних рекомендацій для потенційних користувачів результатів дослідження. Це посилить зв'язок наукового пошуку з освітньою практикою та сприятиме зрозумілому представленню його суспільної цінності.

Загалом програма має обґрунтовану дослідницьку й науково-педагогічну спрямованість, враховує актуальні виклики освітньої сфери та створює передумови для підготовки фахівців, здатних поєднувати наукову роботу з удосконаленням освітньої практики. Висловлені рекомендації спрямовані на розвиток її партнерського та прикладного потенціалу. Освітньо-наукова програма «Освітні, педагогічні науки» за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, редакція 2024 року зі змінами, заслуговує на позитивну оцінку та може бути рекомендована до подальшої реалізації в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова з урахуванням зазначених пропозицій.

РЕЦЕНЗЕНТ

доктор педагогічних наук, професор, залужений працівник освіти України, директор департаменту освіти і науки, молоді та спорту Закарпатської обласної державної адміністрації

Мар'яна МАРУСИНЕЦЬ

Від імені

Марушинець

головний

засвідчено
скасовано

